

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

פג.

עין משפט
נר מצוה

א א מיי פ"ו מהל' נכאס
ב ב סמך ל"ו ר"פ
טושי"ב ר"ל ר"ל טעמ' ל'
ז'
א ב ג ד ה ו ז ח ט י
מכירה הל' ג [2] ד סמך
עשין פכ טושי"ב ח"מ סי'
רעו טעמ' ז':
א ב ה מיי פ"ח מהל'
כלאס הל' יוד סמך
לאון רפ טושי"ב י"ד ר"ל רעו
טעמ' ז':
א ב ו מיי פ"ד מהל'
מכירה הל' א סמך עשין
פכ טושי"ב ח"מ סי' רעו
טעמ' ז':
א ב ו מיי פ"ו מהל' נכאס
הל' עשין פכ טושי"ב ח"מ סי' רעו
טעמ' ז':
א ב ו מיי פ"ד מהל'
מכירה הל' א סמך עשין
פכ טושי"ב ח"מ סי' רעו
טעמ' ז':

ז"ל הב ליה במלא בקר ובצ"ו. פ"ה אי איכא כמלא בקר וכליו זין
אילן לאילן זיל הב ליה ארעא ולפירושו לא מיימי רב יוסף ראיא
אמאי דלקשי ליה בצ"ו ויש ליישב דמיימי סיימנא לריש מילתיה דרב
יוסף דמד' אמות לא הוו רזופין ואס' כן ריש מילתיה דרב נחמן

דזורא דרעופא. צעיר של רועיס. שמכר אחד לחצירו שלשה אילנות
ולא היה ח' אמות צניניהן ואמר ליה רב יהודה למוכר זיל הב ליה
לרוקח הקרקע ואע"ג דלין צניניהן אלא כמלא בקר וכליו: גיון
דשמעתא להא דסגן. כלומר כיון דשמעתא לצניניהן השנייה על הא

מזשעתא היא ומדרישא ליתא סיפא
נמי ליתא ועוד דעודא דרבי יהודה
כרבי שמעון אטיא ר"ש אית ליה מד'
ועד ח' דלא מסתבר ליה לאוקמה
דאטיא כרצנן ורצנן סברי מד' ועד
ט"ו כדאמר בסמוך דסבר ליה מלרבי
שמעון פלגא לרצנן נמי פלגא ויש
מפרשים אי איכא לכל אילן כמלא בקר
וכליו דהיינו ח' אמות תן לו קרקע
אבל בטפי הוו מפחירין ורבי יוסף
שמעי' ליה בדיקא מרבי יהודה דלמעוטי
יותר מח' אמות אלא שהן מפחירין
ולא למעוטי פחות מח' ולומר שהן
רזופין ולכל הפירושים כמלא בקר וכליו
לא נקטי אלא לשיעורא דעמלא ולא
משום דלריך שיעור שיעבור לנכר

בדורא דרעותא ואתו לקמיה דרב יהודה
וא"ל זיל הב ליה כמלא בקר וכליו ולא הוה
ידענא כמלא בקר וכליו כמה (א) כיון דשמעת'
להא דתנן (ב) לא יטע אדם אילן סמוך לשדה
חבירו וא"כ הרחיק ממונה ד' אמות ותני עלה
ד' אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמינא
ש"מ כמלא בקר וכליו ד' אמות וברב יוסף
זיל לא תנן (ג) ר"מ ור"ש אומרים הנוטע את
כרמו שמונה אמות על שמונה מותר להביא
זרע לשם אפי' הכי מעשה עדיף בשלמא
לרב יוסף אליבא דר"ש שמעינן ליה מפחירין
ורזופין ליה רצופין מפחירין הא דאמרין
רצופין דתנן (ד) כרם הנוטע על פחות מד"א
אינו כרם דברי ר"ש וחכ"א כרם ורואין את
האמצעיים כמילו אינן אלא לרב נחמן
אליבא דרבנן מפחירין שמעינן ליה רצופין
מי שמעינן ליה סברא הוא מדר"ש פלגא
לרבנן נמי פלגא אמר רבא יהלכתא מארבע
אמות ועד שש עשרה תניא כוותיה דרבא
כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו
מרוחקין שש עשרה הרי זה קנה קרקע ואת
האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או
נקצץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על
כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה
לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן
לפיכך יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע
בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר
הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד אל'
רב גביהה מבי כתיב לרב אישי יתא שמע
דתנן (ה) הרבובה שבגפן אינו מודד אלא
מעיקר השני בעי רבי ירמיה מוכר לו שלשה
ברי אילן מהו אמר ליה רב גביהה מבי כתיב
לרב אישי ית"ש דתנן (ו) המברך ג' גפנים
ועקריהן נראין ר"א ברבי צדוק אומר יאם
יש ביניהן מד' אמות ועד שמונה מצטרפין
ואם לאו אין מצטרפין בעי רב פפא מוכר לו
שנים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו שנים
בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי יתיקו
בעי

(א) לעיל סי' ודף ט"א.
(ב) כלאס פ"ד מ"ט, (ג) ודף ט"א.
כא. ודף ט"א. (ד) לעיל לו: לקמן
קב: עינינו ג: כלאס פ"ה.
מ"ב, (ה) כלאס פ"ח מ"א.
(ו) שם מ"ב, (ז) ג"ל הפחות,
(ח) ג"ל היותר, (ט) לעיל פ"ג.
(י) ונע' ועל לו: ד"ה
ככל צבצול.

הגרות הב"ח

(א) גמ' בקר וכליו כמה הוי
כיון: (ב) שם מי לא מני
והתנן ר"מ ור"ש אומרים
אף הנוטע וכו' על שמונה
אמות מותר: (ג) ר"ש פ"ה
ד"ה ועד ט"ו וכו' דסברא
ליה כמלא: (ד) ר"ה ג' ד"ו:
וכי רוב ברי כל אילן
(ה) תוב' ד"ה זיל וכו' משנה
מכריו של חילוק בין ככל וכו'
אין חילוק ביניהן מדע:

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך
לשדה חבירו. בין שהיה
הלזן בין שיהא חלוק. ועמ"ל
כדי עזרת כרם, ששמעתי
אלא אילנותיו לא יבש לרב
להניע ממחשבו לתוך שדה
חבירו (לש"ל כ"ו). א"כ
הרחיק ממונה ד' אמות.
דמפרש טעמא כדי עזרת
הכרם, שהי' מרובע הכרם
במחשבו, וכן נשמע הג"ח
כיוון אומ' בעגלות וכו'
לפן מקום פניו ד' אמות
שלא מיכנס עגלת מרובע
בנקע צדדי (לש"ל כ"ו).
כרם הנוטע על פחות
מד"א, שאין בין שורה
לשורה ד' אמות (שנובין ג)
שאין בין שורה לשורה אלא
ג' אמות (לש"ל ד"ה). אינו
כרם, ומותר לזרוע לשם
(שנובין ג) המכיל זרע לשם
אילו לוקח משו' לו מוע'
כיון כלאס ומתנין חלוקה
(לש"ל ד"ה). ורואים את
האמצעיים. הנוטעין מתוך
ירוח המזל להיות בין שורה
לשורה (שנובין ג). כאילו
אין, שורה בין שתי שורות
רזופין כאלו אינו וכו' וכו'
שם אמות בין שורה לשורה
(לש"ל ד"ה).

מוסף תוספות

א. [ד]מנא ליה דמשנהו.
ולמעלה מרוחקין הוה.
נעו"ל. ב. דקטבר סברא
הוא דלרעול רזופין פלגא
דמפחירין.
ג. ולסימנא בעלמא קט
ליתא. ט. טע"א. ג. [ד]תתם
טעמא הוא דצריך הוה
להכריז בקר וכליו ורזופין
חברו כשאני מרוחק ארבע
אמות הלכך בבבל
שהמחירושות קטנות ככל
בשתי אמות, אבל הרחוקות
הדכא היינו משום שיהיו
האילנות מקיימים בפחות
הלכך אין חילוק בין שבע
לארץ שישאל. שם בעל
גס מוס' הא"ש.
ה. [ד]מדקתני כמה יהו
מרוחקין י"ז משמע דיו"ז
בבבל. ד"ו. א. כדאיתא
בפ"ק דר"זובין (ג). שם.
ז. דכל היכא דבעי למיתני
הכרזה או הרבבה קני
המברך או המריבס. ט.
ח. כמו ויברך המלמד.
נעו"ל. ט. ויברך המלמד
מן הקרקע ממש אלא
מעיקר שני. רע"ט ויה.

רבינו גרשום

ברורא. בשהה אילן שהיה
נטוע מדי' אמות ועד' וילא
ח' בכלל ומכר האילנות
לאחר ואתא לקמיה דרב
יהודה ואמר ליה זיל הב
ליה בין אילן לאילן כמלא
בקר וכליו דהיינו ד' אמות
כדי עבודתו מכלל הדכי
חשוב שהה אילן אבל טפי
לא חשוב שהה: הנוטע
את כרמו ולא ח' אמות
בכלל חשוב כרם אליבא דר'
שמעון כרקוני במשנה זו
ריש יר"מ אומרים הנוטע
את כרמו על ח' רכ"ו:
שמעינן ליה. לר' שמעון
דמפחירין מח' אמות לא
חשיב כרם שמעינן ליה
רצופין הא דאמרין.
לעיל הנוטע את כרמו
על ח' אמות דמפחירין
נינהו לא חשוב כרם
להיכא דנטועין רזופין נמי
שמעינן ליה דלא חשיב
כרם ומותר לזרוע הבניים
דתי הנוטע וכו': אליבא
דרבנן מפחירין שמעינן להו.
דליהכא דנטועין מפחירין
ט"ו' לא חשוב כרם כההוא
דעשה דצבולין שהיה ואמר
הכמים מותר להביא זרע
לשם. אלא היכא דנטועין
רזופין בתוך ח' אמות מי
שמעינן להו. דלא חשיב
כרם. ומשני סברא הוא
מדר"ש פלגא לא דהיינו
ד' אמות הריין רזופין ולא
חשיב כרם דלית ליה דין
כרם ומותר לזרוע הבניים.
אבנן נמי פלגא מ"ט'
דבין כרם נטועין בתוך
ח' אמות הריין רזופין
ולא חשוב כרם: אמר
רבה הלכתא מד' אמות.

כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו
מרוחקין שש עשרה הרי זה קנה קרקע ואת
האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או
נקצץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על
כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה
לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן
לפיכך יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע
בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר
הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד אל'
רב גביהה מבי כתיב לרב אישי יתא שמע
דתנן (ה) הרבובה שבגפן אינו מודד אלא
מעיקר השני בעי רבי ירמיה מוכר לו שלשה
ברי אילן מהו אמר ליה רב גביהה מבי כתיב
לרב אישי ית"ש דתנן (ו) המברך ג' גפנים
ועקריהן נראין ר"א ברבי צדוק אומר יאם
יש ביניהן מד' אמות ועד שמונה מצטרפין
ואם לאו אין מצטרפין בעי רב פפא מוכר לו
שנים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו שנים
בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מאי יתיקו
בעי

כמה יהו מרוחקים ט"ז אמה הרי
זה קנה קרקע בו'. ותימה
דגבי מנכ צט"ז לא חשיבי מפחירים
וקנה קרקע וגי' כלאס חשיבי
מפחירים דקמני לעיל כרם הנוטע
על ט"ו אמה מותר להניח זרע לשם
ויש לומר דגבי מנכ מודדין אמות
מזומנמות אבל אמות כלאס הן
אמות שזוקות' ואי אפשר שלא יהא
יותר מנ"ט' לכן חשיבי מפחירים והשתא
הא דקאמר לעיל מד' ועד ח' וכן מנ'
ועד ט"ו הוי עד ועד ככלל:
הרבובה שבגפן בו' לפ"ה
דמפרש לשון הרבכה

קשה חדא דשמעתא כלאס גרס הארכובה' ועוד דלא איירי ההיא
משנה בהרבה כלל ועוד דמאי נפקא מינה בהך הרבכה לענין
כלאס ונראה דלרבוכה היינו בהרבה כלאס הכורע על צדכיו' כן
כורע הגפן בצדק כשהוא זקן הרבה ועסקין אותו צדקת
בזמנא כדי שתשתק וקאמר לון וקאמר לון לענין כללאס אלא
מעיקר השני ומדנתק לשון עיקר מוכח שמודדין מנמוס רוחב:
רשות

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך
לשדה חבירו. בין שהיה
הלזן בין שיהא חלוק. ועמ"ל
כדי עזרת כרם, ששמעתי
אלא אילנותיו לא יבש לרב
להניע ממחשבו לתוך שדה
חבירו (לש"ל כ"ו). א"כ
הרחיק ממונה ד' אמות.
דמפרש טעמא כדי עזרת
הכרם, שהי' מרובע הכרם
במחשבו, וכן נשמע הג"ח
כיוון אומ' בעגלות וכו'
לפן מקום פניו ד' אמות
שלא מיכנס עגלת מרובע
בנקע צדדי (לש"ל כ"ו).
כרם הנוטע על פחות
מד"א, שאין בין שורה
לשורה ד' אמות (שנובין ג)
שאין בין שורה לשורה אלא
ג' אמות (לש"ל ד"ה). אינו
כרם, ומותר לזרוע לשם
(שנובין ג) המכיל זרע לשם
אילו לוקח משו' לו מוע'
כיון כלאס ומתנין חלוקה
(לש"ל ד"ה). ורואים את
האמצעיים. הנוטעין מתוך
ירוח המזל להיות בין שורה
לשורה (שנובין ג). כאילו
אין, שורה בין שתי שורות
רזופין כאלו אינו וכו' וכו'
שם אמות בין שורה לשורה
(לש"ל ד"ה).

מוסף תוספות

א. [ד]מנא ליה דמשנהו.
ולמעלה מרוחקין הוה.
נעו"ל. ב. דקטבר סברא
הוא דלרעול רזופין פלגא
דמפחירין.
ג. ולסימנא בעלמא קט
ליתא. ט. טע"א. ג. [ד]תתם
טעמא הוא דצריך הוה
להכריז בקר וכליו ורזופין
חברו כשאני מרוחק ארבע
אמות הלכך בבבל
שהמחירושות קטנות ככל
בשתי אמות, אבל הרחוקות
הדכא היינו משום שיהיו
האילנות מקיימים בפחות
הלכך אין חילוק בין שבע
לארץ שישאל. שם בעל
גס מוס' הא"ש.
ה. [ד]מדקתני כמה יהו
מרוחקין י"ז משמע דיו"ז
בבבל. ד"ו. א. כדאיתא
בפ"ק דר"זובין (ג). שם.
ז. דכל היכא דבעי למיתני
הכרזה או הרבבה קני
המברך או המריבס. ט.
ח. כמו ויברך המלמד.
נעו"ל. ט. ויברך המלמד
מן הקרקע ממש אלא
מעיקר שני. רע"ט ויה.

הקרקע. או דלמא ממקום רחב מודד היינו סמוך לעיקרין מקום שהאילן עב ויה ויש לו יותר מקרקע: הרבובה שבגפן. כגון שמרכיבין גפן בחור בגפן זקן. כששמקוין הגפן קוצצו בעל הבית כמעט לרקע ונעשה למעלה
מכר לו ג' ברי אילן. גבי אילנות מהו שיעצפרו ויש לו קרקע. מי אמרי' הואיל דג' אילנות ניהו מצטרפין וקנה הקרקע או דלמא הואיל ולא אילנות ממש ניהו כי אם בריין לא מצטרפין ולא קנה הקרקע. ואית וברכי הכי
בעי מכר לו ג' בדין שעלו מגוד אחד וביניהן שירטון תפסקת עפר שנראין כג' אילנות מי אוליגן בתר דנראין או בתרה דרועי: ו"ש המברך ג' גפנים בארץ. כמו שעושין בני אדם להרחיב הכרם חופיין בקרקע בארץ גפן
שילמה באמצע ונטועין אותה סביפה באותה חפירה וכשרואין שקלטת פוסקין אותה מכנה האישון ואז שני ראשי' למעלה נוקפין. היינו ועיקריהן נראין. כלומר ראשון ואבצמץ במקום סביפה קלטת בארץ.
ד' אילנות ברי צדוק אומר רואין אם יש ביניהם של גפנים למעלה מן הארץ ירוח מדי' אמות ועד ז' ד' אילנות רשעי' ניהו בתוך ד' מצטרפין וחשוב כרם ואי לא לא מצטרפין. הכי נמי אם יש ירוח מ' אמות ועד ח' בתוהו
בדים מצטרפין ויש לו קרקע. ואם לאו אין מצטרפין. ולהכי נקט ג' גפנים דהיינו כרם. כי כנגד ב' ואחד ויצא זכר דראשיתן דג' גפנים הללו היינו ג' אבל מפני דלא סגי בלאו הכי היכא דמברך ג' ועולות לו ולא מצי
למירא המברך ב' גפנים הוא ליכא שיעור כרם. ולא ד' דהא איכא טפי מכרם. בעי רב פפא מוכר לו ב' דקלים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו. מי אמרינן הואיל דמכר לו ג' אילנות יש לו קרקע ומצטרפין או דלמא הואיל
דההוא חד על הרבובה דלא מצטרפי ולא קנה קרקע דלא ארדתי ניהו. אם תמצי לומר דמצטרפי הואיל דבתוך שלו הוא אכתי הא מיכבי' לי מכר לו ב' בתוך שלו ואחד אילן שהיה לו בתוך של חבירו מהו. מי אמרינן

הקרקע. או דלמא ממקום רחב מודד היינו סמוך לעיקרין מקום שהאילן עב ויה ויש לו יותר מקרקע: הרבובה שבגפן. כגון שמרכיבין גפן בחור בגפן זקן. כששמקוין הגפן קוצצו בעל הבית כמעט לרקע ונעשה למעלה
מכר לו ג' ברי אילן. גבי אילנות מהו שיעצפרו ויש לו קרקע. מי אמרי' הואיל דג' אילנות ניהו מצטרפין וקנה הקרקע או דלמא הואיל ולא אילנות ממש ניהו כי אם בריין לא מצטרפין ולא קנה הקרקע. ואית וברכי הכי
בעי מכר לו ג' בדין שעלו מגוד אחד וביניהן שירטון תפסקת עפר שנראין כג' אילנות מי אוליגן בתר דנראין או בתרה דרועי: ו"ש המברך ג' גפנים בארץ. כמו שעושין בני אדם להרחיב הכרם חופיין בקרקע בארץ גפן
שילמה באמצע ונטועין אותה סביפה באותה חפירה וכשרואין שקלטת פוסקין אותה מכנה האישון ואז שני ראשי' למעלה נוקפין. היינו ועיקריהן נראין. כלומר ראשון ואבצמץ במקום סביפה קלטת בארץ.
ד' אילנות ברי צדוק אומר רואין אם יש ביניהם של גפנים למעלה מן הארץ ירוח מדי' אמות ועד ז' ד' אילנות רשעי' ניהו בתוך ד' מצטרפין וחשוב כרם ואי לא לא מצטרפין. הכי נמי אם יש ירוח מ' אמות ועד ח' בתוהו
בדים מצטרפין ויש לו קרקע. ואם לאו אין מצטרפין. ולהכי נקט ג' גפנים דהיינו כרם. כי כנגד ב' ואחד ויצא זכר דראשיתן דג' גפנים הללו היינו ג' אבל מפני דלא סגי בלאו הכי היכא דמברך ג' ועולות לו ולא מצי
למירא המברך ב' גפנים הוא ליכא שיעור כרם. ולא ד' דהא איכא טפי מכרם. בעי רב פפא מוכר לו ב' דקלים בתוך שדרהו ואחד על המצר מהו. מי אמרינן הואיל דמכר לו ג' אילנות יש לו קרקע ומצטרפין או דלמא הואיל
דההוא חד על הרבובה דלא מצטרפי ולא קנה קרקע דלא ארדתי ניהו. אם תמצי לומר דמצטרפי הואיל דבתוך שלו הוא אכתי הא מיכבי' לי מכר לו ב' בתוך שלו ואחד אילן שהיה לו בתוך של חבירו מהו. מי אמרינן